

AHVENANMAAN MAAKUNTALAKI

1 Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymät maakuntalait

1. *Landskapslag om ändring och temporär ändring av landskapslagen om studiestöd* (Maakuntalaki opintotuesta annetun maakuntalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta)¹,
2. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen* (Maakuntalaki terveydensuojelulain soveltamisesta Ahvenanmaalla annetun maakuntalain muuttamisesta)²,
3. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om allmänna vatten- och avloppsvärk* (Maakuntalaki yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetun maakuntalain muuttamisesta),
4. *Landskapslag om ändring av 1 och 4 § landskapslagen om marknadskontrollen av vissa produkter* (Maakuntalaki eräiden tuotteiden markkavalvonnasta annetun maakuntalain 1 ja 4 §:n muuttamisesta),
5. *Landskapslag om ändring av 5 och 7 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet* (Maakuntalaki kuluttajaturvallisuutta koskevien valtakunnan säädösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetun maakuntalain 5 ja 7 §:n muuttamisesta),
6. *Landskapslag om ändring av 5 § plan- och bygglagen för landskapet Åland* (Maakuntalaki Ahvenanmaan maakunnan kaavoitus- ja rakentamislain 5 §:n muuttamisesta),
7. *Landskapslag om ändring av 16 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning* (Maakuntalaki ympäristöasioiden arvioinnista annetun maakuntalain 16 §:n muuttamisesta),

¹ VN/14631/2023

² VN/14609/2023

8. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om ekologisk produktion* (Maakuntalaki ekologisesta tuotannosta annetun maakuntalain muuttamisesta)³,
9. *Landskapslag om temporär ändring av 3 § landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag* (Maakuntalaki yleisestä asumistuesta annetun lain soveltamisesta Ahvenanmaalla annetun maakuntalain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta).⁴

2 Tasavallan presidentin veto-oikeus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, 19 §:n 2 momentin mukaan tasavallan presidentti voi, kun korkeimman oikeuden lausunto on hankittu, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maakuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Presidentin on tehtävä päätöksensä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun maakuntapäivien päätös annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.

Muistion edellä 1 kohdan luettelon 1-8 kohdan maakuntalait ovat saapuneet oikeusministeriöön 15.5.2023 ja 9 kohdan maakuntalaki on saapunut 1.6.2023. Luettelon 1 kohdassa mainittu maakuntalaki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1.8.2023.

3 Lausunnot

Maakuntalaki opintotuesta annetun maakuntalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (muistion 1 kohdan luettelon 1 kohdassa mainittu maakuntalaki)

Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto

Itsehallintolain 19 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausunnon maakuntalain hyväksymispäätöksestä ennen päätöksen esittelmistä tasavallan presidentille.

Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunnan virkakieli on ruotsi.

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 17.5.2023 päivätyn lausunnon muistion luettelon 1 kohdassa mainitusta maakuntalaista (Nr 30/23⁵).

Ahvenanmaan valtuuskunta toteaa lausunnossaan maakuntalaista, että sen 39 a §:n 6 kohdassa oikeutetaan Ålands arbetsmarknads- och studiestödsmyndighet -nimistä viranomaista saamaan muilta tahoilta opintotukitehtävien toimeenpanon ja kehittämisen

³ VN/14635/2023

⁴ VN/17085/2023

⁵ Liite 3

kannalta välttämättömiä tietoja. Kohdassa ei kuitenkaan määritellä, mitkä muut viranomaiset ovat velvollisia antamaan tällaisia tietoja, mitä on pidetty perustuslain kannalta merkityksellisenä (PeVL 42/2010 vp, PeVL 59/2010 vp). Maakuntalain 39 a §:n 6 kohta on tällöin maakunnan lainsäädäntövallan ylitys.

Ahvenanmaan valtuuskunta on Ahvenanmaan itsehallintolain säännökset huomioon ottaen katsonut, että maakuntalaki kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan sen 39 a §:n 6 kohtaa lukuun ottamatta. Virheellinen säännös ei vaikuttaisi maakuntalain soveltamiseen muutoin, joten maakuntalaki voisi muilta osin tulla voimaan.

Korkeimman oikeuden lausunto

Korkeimmalta oikeudelta oikeusministeriö pyysi 23.5.2023 lausuntoa opintotuesta annetun maakuntalain muuttamista ja väliaikaista muuttamista tarkoitetusta maakuntalaista.

Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan korkeimman oikeuden itsehallintolaissa tarkoitetut lausunnot ja ratkaisut on laadittava ruotsin kielellä.

Myös korkein oikeus on 21.6.2023 antamassaan lausunnossa (KKO-HD/754/2023⁶) katsonut, ettei maakuntalain voimaantulolle liene esteitä, lukuun ottamatta maakuntalain 39 a §:n 6 kohtaa. Säännös olisi korkeimman oikeuden mukaan maakunnan lainsäädäntövallan ylityksenä määrättävä raukeamaan.

Korkeimman oikeuden mukaan, vaikka maakuntaviranomaisen maakuntalain 39 a §:n 6 kohdan säännöksessä huomioitu tiedonsaantioikeus on sidottu valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaisella tavalla välttämättömyysvaatimukseen, säännös on muutoin liian epämääräinen ja yksilöimätön. Tämän vuoksi ja perustuslain 10 §:n 1 momentin sekä perustuslakivaliokunnan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevan käytännön kannalta tällainen säännös on ongelmallinen. Korkein oikeus toteaa kuitenkin tarkastaneensa Ahvenanmaan laajaa julkisuuslakipakettia vuonna 2021 ja tällöin hyväksyneensä nyt raukeamaan ehdotetun säännöksen. Korkein oikeus perustelee säännöksen raukeamaan määraamistä tästä huolimatta sillä, että perustuslakivaliokunnan käytäntö viranomaisten oikeudesta saada ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä on kehittynyt ja tällaisten säännösten muotoilukriteereitä on tiukennettu sen jälkeen, kun maakuntaviranomaisen tiedonsaantioikeutta koskeva säännös on alun perin sisällytetty maakunnan opintotukilakiin.

Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnot muistion luettelon 2–9 kohdassa mainituista maakuntalaeista

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 12.6.2023 päivätyt lausunnot muistion 1 kohdan luettelon 2–9 kohdan maakuntalaeista (Nr 31– 33/23⁷).

⁶ Liite 4

⁷ Liitteet 11, 13 ja 15

Luettelon 2–8 kohdan maakuntalakien osalta valtuuskunnan mukaan niiden voimaantulolle ei itsehallintolain säännökset huomioon ottaen ole estettä.

Luettelon 9 kohdan maakuntalain kohdalla valtuuskunta toteaa lausunnossaan, että maakuntalakien sääntely kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 Esitys

Muistion 1 kohdan luettelossa mainituista maakuntalaeista ei, lukuun ottamatta luettelon 1 kohdassa tarkoitettua maakuntalakia, ole asioiden laatu huomioon ottaen katsottu tarpeelliseksi hankkia korkeimman oikeuden lausuntoa.

Muistion 1 kohdan luettelon 1 kohdassa tarkoitetun maakuntalain säännösten voimaantulon kohdalla oikeusministeriö katsoo Ahvenanmaan valtuuskunnan ja korkeimman oikeuden lausunnoissaan viittaamin perustein, ettei maakuntalain voimaantulolle ole oikeudellisia esteitä muutoin kuin sen 39 a §:n 6 kohdan osalta, joka on määrättävä raukeamaan.

Esitetään, että tasavallan presidentti päättää muistion 1 kohdan luettelon 1 kohdassa tarkoitetun maakuntalain kohdalla Ahvenanmaan valtuuskunnan ja korkeimman oikeuden lausuntojen mukaisesti määrätä maakuntalain 39 a §:n 6 kohdan raukeamaan sekä muilta osin olla käyttämättä veto-oikeuttaan muistiossa tarkoitettuihin maakuntalakeihin.